

ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
สำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

PROBLEMS AND DEVELOPMENT GUIDELINES OF TEACHER INTERNSHIP
FOR THE TEACHER STUDENTS IN FACULTY OF EDUCATION AT MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

มนัสวี ศรีนนท์

Manatsawee Srinont

สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล

Institute for Innovative Learning, Mahidol University

พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตตโม

Phramaha Maghavin Purisuttamo

ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม

Research Center for Dhammasuksa

Phrapariyattidhamma of Watawutwikasitaram

E-Mail: B_AV7@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้ได้องค์ความรู้ใหม่เชิงกระบวนการเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ดังนี้ ด้านการนำเข้า การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา นักศึกษาต้องรู้และเข้าใจก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เช่น หลักการจัดวิชาการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ด้านการปฏิบัติ การปฏิบัติงานที่นักศึกษาต้องดำเนินการเมื่อฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เช่น แนวปฏิบัติของนักศึกษาฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ด้านผลผลิต การประเมินผลเมื่อนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแล้ว เช่น ภาระงานที่นักศึกษาต้องนำเสนอและด้านผลลัพธ์ รายงานการปฏิบัติการสอนเมื่อนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแล้ว เช่น วิจัยในชั้นเรียน

คำสำคัญ : ปัญหาและแนวทางการพัฒนา, การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ABSTRACT

This article exposes a new body of procedural knowledge about the guidelines of the problem solution and the development of teacher internship for the teacher students in faculty of education, Mahamakut Buddhist University. The research found that, in term of the Input, regarding to teaching practicum at school, students must know and understand this before teacher internship, for example the principles of academic teaching in schools. In term of the process, the teacher students must perform the teaching practicum during the internship, such as the practice of teaching students at schools. For the output, there is the evaluation when the teacher students have done the internship, such as the workload that the teacher students need to submit. For the outcome, there is the report of teaching

practicum when the teacher students have done the internship, for example classroom research.

Keywords: problems and development guidelines, teacher internship, Mahamakut Buddhist University

1. บทนำ

มีผลงานทางการศึกษาและงานวิจัยเป็นจำนวนมากที่บอกถึงปัญหาและแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู แต่ผลงานเหล่านั้นดูเสมือนว่าจะไม่แตกต่างกันมาก เป็นผลงานที่มีกรอบการวิจัยคล้ายๆ กัน แต่เมื่อพิจารณาเพื่อนำไปใช้พัฒนางานของสถาบันการศึกษาแล้วก็นับว่ามีประโยชน์อยู่มีใช่น้อย ดังจะเห็นได้จากผลงานที่ผู้เขียนสำรวจแล้วนำมาเป็นตัวอย่างดังนี้ สโรชา คล้ายพันธ์ (2557) วิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูของนักศึกษา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี พบว่า “1. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูของนักศึกษา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับน้อย ซึ่งเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ด้านสวัสดิการของโรงเรียน ด้านการฝึกปฏิบัติการสอน ด้านความพร้อมของนักศึกษา ด้านอาจารย์นิเทศก์ และด้านแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู 2. แนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู ด้านการฝึกปฏิบัติการสอนตามความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง พบว่า นักศึกษาควรมีการสอนที่หลากหลาย เพิ่มเนื้อหาและวิธีการสอนที่น่าสนใจ สถาบันการพลศึกษาควรมีการจัดปฐมนิเทศให้กับนักศึกษา ก่อนออกฝึกประสบการณ์การสอนและนักศึกษาควรรู้จักวิธีการบูรณาการการสอนให้เข้ากับกิจกรรมต่างๆ ได้ทุกกิจกรรม ด้านสวัสดิการของโรงเรียนแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูและสถาบันการพลศึกษา ควรให้ความร่วมมือกันทางด้านการจัดสวัสดิการขั้นพื้นฐานที่สามารถจัดหาได้ให้กับนักศึกษา การจัดการกับสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในบริเวณที่พักอาศัยของนักศึกษา การให้ความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินให้กับนักศึกษา 3. ผลการตรวจสอบระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูของนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี พบว่า ด้านการฝึกปฏิบัติการสอนและด้านสวัสดิการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ผลที่ออกมาหมายความว่าแนวทางการแก้ปัญหาที่สามารถเป็นแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูได้อย่างถูกต้องตรงตามปัญหาที่เกิดขึ้น” งานวิจัยของประวีณา เอี่ยมยี่สุน (2559) เรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูของนักศึกษาคณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ สรุปว่า “1) ตามความเห็นของนักศึกษา ในภาพรวมปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับปัญหาจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านตัวนักเรียน การดำเนินการสอน การเตรียมการสอน อาจารย์นิเทศก์ การวิจัยในชั้นเรียน สื่อการสอน ครูพี่เลี้ยง และโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู 2) ตามความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์ ในภาพรวมปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับปัญหาจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู การวิจัยในชั้นเรียน สื่อการสอน ครูพี่เลี้ยง ตัวนักเรียน การดำเนินการสอน และการเตรียมการสอน 3) ตามความคิดเห็นของครูพี่เลี้ยง ในภาพรวมปัญหาอยู่ในระดับน้อย เรียงลำดับปัญหาจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการเตรียมการสอน ตัวนักเรียน การดำเนินการสอน การวิจัยในชั้นเรียน สื่อการสอน โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู และอาจารย์นิเทศก์ 4) แนวทางการพัฒนาด้านตัวนักเรียน ตามความคิดเห็นของนักศึกษา สรุปได้ว่านักศึกษาควรวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อหาวิธีพัฒนาหรือแก้ปัญหา นักเรียน ด้านโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู ตามความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์ สรุปได้ว่าคณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ควรมีการชี้แจงระเบียบและหน้าที่ของนักศึกษาฝึกสอนให้โรงเรียนเข้าใจอย่างชัดเจน และด้านการเตรียมการสอน ตามความคิดเห็นของครูพี่เลี้ยง สรุปได้ว่านักศึกษาควรจะเข้า

ไปโรงเรียนเพื่อศึกษาหลักสูตรของสถานศึกษา แผนการจัดการเรียนรู้ ระดับชั้น และขอบเขตเนื้อหา เพื่อนำมาวางแผนการจัดการเรียนรู้” และงานวิจัยของ พรรณราย เทียมทัน และ อนุวัติ คุณแก้ว (2554) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ พบว่า “1. คณะต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จะมีหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยทำหน้าที่จัดหาสถานที่ฝึกปฐมนิเทศก่อนฝึก จัดการนิเทศ และสัมมนาหลังฝึก สำหรับปัญหาที่พบ ได้แก่ แหล่งฝึกงานอยู่ไกล ไม่เพียงพอ และการไม่ได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการ นักศึกษาไม่มีความรู้และทักษะในการทำงาน การนิเทศไม่ต่อเนื่อง 2. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย มีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับลักษณะของวิชาชีพของแต่ละสาขา ได้แก่ รูปแบบการเรียนสลับการทำงานสหกิจศึกษา การฝึกหลังเรียนทฤษฎีครบแล้ว สำหรับปัญหาที่พบ ได้แก่ ไม่มีค่าตอบแทนในขณะที่ฝึก นักศึกษาขาดทักษะในการทำงานและมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม รวมทั้งไม่สามารถปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมองค์กรได้ ส่วนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของมหาวิทยาลัยต่างประเทศ พบว่า มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างเป็นระบบ โดยมีหน่วยงานประสานงานเตรียมความพร้อมนักศึกษาก่อนฝึก มีการประเมินอย่างต่อเนื่อง และมีการสัมมนาหลังฝึก สำหรับปัญหา ได้แก่ นักศึกษาไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานประกอบการ ทำงานได้ไม่มีประสิทธิภาพ นักศึกษาไม่พัฒนาตนเองและปัญหาทางด้านภาษาเมื่อไปฝึกงานที่ไม่ใช่ประเทศของตนเอง 3. จากการสังเคราะห์รูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ พบว่า มี 2 รูปแบบ คือ แบบสหกิจศึกษาและแบบทั่วไป ซึ่งจะเป็นรูปแบบที่มีความสอดคล้อง ความต่อเนื่องและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้” (วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2554) ดังนั้น การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจึงถือว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก เพราะจากผลงานวิจัยเหล่านี้จะเห็นได้ถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากสถาบันการศึกษาที่ส่งนักศึกษาออกไปฝึกสอนโดยไม่มีภาระชี้แจงและแนะนำอย่างถูกต้อง และโรงเรียนที่นักศึกษาไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพก็ไม่เอื้อต่อการฝึกสอน ตลอดถึงนักศึกษาที่ไปฝึกสอนก็มีปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนของตนเองด้วย สรุปแล้ว การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนี้ไม่ใช่เรื่องง่าย จึงควรมีการบริหารจัดการให้เป็นระบบ มีระเบียบแบบแผน และง่ายต่อการติดต่อประสานงานเพื่อแก้ปัญหาของทุกฝ่ายอย่างเร่งด่วน

สำหรับบทความเรื่องนี้ ผู้เขียนประสงค์ให้เกิดประโยชน์ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาแก่นักศึกษา โดยประเด็นศึกษาวิเคราะห์คือเรื่องปัญหาและแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

2. ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

เรื่องปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนี้มีเอกสารวิชาการและงานวิจัยของสถาบันการศึกษาต่างๆ นำเสนอไว้เป็นจำนวนมากและไม่แตกต่างกันมากนัก มักเป็นเรื่องเกี่ยวกับสถาบันการศึกษาที่ส่งนักศึกษาไปฝึกสอน นักศึกษาฝึกสอน และโรงเรียนที่ฝึกสอนของนักศึกษา ดังนั้น ผู้เขียนกล่าวไว้ในเบื้องต้นว่าปัญหาที่ผลงานวิชาการอื่นๆ ระบุไว้กับปัญหาที่นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ประสบคงมีไม่แตกต่างกัน ยกตัวอย่างปัญหาของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยและสถาบันอื่นที่มีประสบการณ์แล้วนำมาถ่ายทอดไว้ ดังนี้

กัญชรส ปิ่นทอง (2560) กล่าวว่า ปัญหาในการเดินทางจากที่พักไปโรงเรียนเป็นระยะ 15 กิโลเมตร ทำให้ใช้เวลาในการเดินทาง โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝนต้องระมัดระวังการใช้นถนนเป็นอย่างมากเพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดอุบัติเหตุ ปัญหาการขาดเรียนของนักเรียน เรียนไม่ทันเพื่อน เพราะบางครอบครัวมีฐานะที่ยากจน

ผู้ปกครองหาเข้ากินค่ำ นักเรียนบางคนมีปัญหาทางครอบครัว ทำให้บางวันเด็กต้องขาดเรียน จึงไม่สามารถทำให้เด็กเรียนรู้ได้ทันเพื่อน

ยลดา ประเสริฐพงษ์ (2560) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิคการเล่นเกมหรือกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นกลุ่มนั้นทำให้เกิดความวุ่นวายและผู้เรียนบางคนส่งเสียงดังรบกวนการเรียนของเพื่อนร่วมชั้นคนอื่นๆ และรบกวนการสอนของครูผู้สอน มหาวิทยาลัยไม่มีรูปแบบการทำวิจัยที่ชัดเจน ไม่มีการให้คำแนะนำแก่นักศึกษาในแนวทางเดียวกัน ไม่เคร่งครัด และเปลี่ยนแปลงการทำวิจัยบ่อยครั้งทำให้นักศึกษาฝึกสอนเกิดความสับสนในการจัดทำวิจัย

อรทัย ไชยปัญญา (2560) กล่าวว่า นักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่เหมาะสม นักเรียนไม่เข้าใจบทเรียน นักเรียนไม่สนใจบทเรียน เกิดความเบื่อในบทเรียน

พระเชมรินทร์ เชมจิตโต (นนทจิตร) (2560) กล่าวว่า อาจารย์นิเทศก์ไม่ค่อยไปเยี่ยมนักศึกษาแบบประเมินหรืองานที่จะต้องนำส่งทางมหาวิทยาลัย ไม่ค่อยชัดเจน

สุวรรณา ภมรกุล (2560) กล่าวว่า ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน บางครั้งการวัดระดับความสามารถในการแบ่งนักเรียนจำเป็นต้องมีการประเมินรับนักเรียนนอกเหนือจากข้อสอบและการสัมภาษณ์ ปัญหาการขาดเรียนของนักเรียน เรียนไม่ทันเพื่อน เพราะบางครอบครัวมีฐานะยากจน ปัญหาด้านความเป็นอยู่ของนักศึกษา โรงเรียนไม่มีบ้านพักครู จึงทำให้ลำบากในเรื่องที่พักเป็นอย่างมาก โรงเรียนค่อนข้างห่างไกลความเจริญพอสมควร การใช้จ่ายใช้สอยสิ่งของที่จำเป็นต้องอาศัยรถจักรยานยนต์ส่วนตัวเป็นส่วนมาก

กิตติวัฒน์ กล้าณรงค์ (2560) กล่าวว่า ปัญหาการขาดเรียนของนักเรียน เรียนไม่ทันเพื่อน ปัญหาด้านความเป็นอยู่ของนักศึกษา โรงเรียนไม่มีบ้านพักครู จึงทำให้ลำบากในเรื่องที่พักเป็นอย่างมาก

ชัชฎาภรณ์ หงษ์นวล (2561) กล่าวว่า ปัญหาและอุปสรรคในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คือ 1. ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับตัวนักศึกษา คือ ปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนต่างสถาบัน การแบ่งชนชั้น การเก็งงานทำเวลาได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียน 2. ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับผู้บริหาร คือ ผู้บริหารบางคนไม่มีวิสัยทัศน์ในด้านของการสนับสนุนการให้นักศึกษาเข้าไปฝึกสอนในสถานศึกษาของตน ส่งผลทำให้ได้รับการต้อนรับไม่ดีเท่าที่ควร แต่บางโรงเรียน ส่วนใหญ่ผู้บริหารไม่ค่อยมีปัญหา ท่านให้การต้อนรับเป็นอย่างดีและคอยสนับสนุนและส่งเสริมทุกอย่างเป็นอย่างดี 3. ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับครูพี่เลี้ยง คือ ครูพี่เลี้ยงไม่ค่อยมีเวลาให้กับนักศึกษา ครูพี่เลี้ยงใช้งานนักศึกษามากเกินไป ซึ่งงานที่ใช้เป็นงานส่วนตัวและนอกเหนือจากการสอน ส่งผลให้นักศึกษาไม่มีเวลาเตรียมสอน 4. ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับอาจารย์นิเทศก์ คือ ติดต่ออาจารย์นิเทศก์ไม่ได้ อาจารย์นิเทศก์ไม่มานิเทศ

ชัยพร ดีกร (2561) กล่าวว่า ปัญหาที่พบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น โปรแกรมที่โรงเรียนใช้ เราไม่เคยใช้ แต่ด้วยหัวใจของความเป็นครูที่ปรารถนาอยากให้นักศึกษามีความรู้อยู่แล้ว ก็พยายามฝึกฝนจนสามารถสอนให้นักศึกษาประสบความสำเร็จ ในด้านของบทเรียน E-Learning ซึ่งในช่วงที่เรียนอยู่มหาวิทยาลัยเคยแต่เป็นนักเรียน แต่เมื่ออยู่ในโรงเรียน เป็นผู้สร้างเนื้อหา จึงทำให้ต้องมีการเตรียมตัวฝึกฝนอยู่นานในการสอนแต่ละครั้ง ปัญหาอีกด้านหนึ่ง คือ ปัญหาด้านเทคนิคการสอน ซึ่งเมื่อไปสอนในคาบเรียน มีทั้งนักเรียนที่ตั้งใจและนักเรียนที่ไม่ตั้งใจเรียน

ปัญหาด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ในการเรียนการสอน คอมพิวเตอร์ค่อนข้างมีปัญหาบ่อยในการเรียนการสอน อินเทอร์เน็ตค่อนข้างช้า และไม่มีโปรเจคเตอร์ ทำให้เวลาที่มีการเรียนการสอนทำได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากนักเรียนไม่สามารถเรียนตามสิ่งที่ครูสอนได้พร้อมกัน ปัญหาด้านนักเรียน คอมพิวเตอร์เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน เนื่องจากนักเรียนในหนึ่งชั้นเรียนมีจำนวนค่อนข้างมาก นักเรียนต้องนั่งเรียนคอมพิวเตอร์เครื่องหนึ่งมากกว่า 2 คน จึงทำให้นักเรียนบางคนไม่ได้ใช้คอมพิวเตอร์ และห้องเรียนคอมพิวเตอร์ เหม็นขึ้น

คอมพิวเตอร์มีจำนวนน้อย วัสดุอุปกรณ์ทางการเรียนการสอนขาด เช่น ฉากรับ Projector ครูที่เลี้ยงไม่สอนเมื่อนักศึกษาไปทดลองสอน อาคารเรียนสกปรก

สรุปแล้ว ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามที่นำเสนอข้างต้น ทำให้เข้าใจได้ว่าปัญหาในเรื่องนี้มีใช่ปัญหาที่จะแก้ไขได้ง่าย เพราะเป็นปัญหาที่นักศึกษาฝึกสอนไม่ได้คาดการณ์ไว้ หรือแม้จะมีการคาดการณ์ไว้ก็แก้ไขได้ง่าย ดังนั้น กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาจะสำเร็จลุล่วงด้วยดี จำเป็นที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้จะต้องบริหารจัดการด้วยความรัดกุม รวดเร็ว ชัดเจน และถูกต้อง ต้องไม่ดำเนินการเพียงแต่ทำให้มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาเท่านั้น และนักศึกษาต้องฝึกฝนตนเอง ให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตั้งแต่ตนเองเริ่มออกจากสถาบันการศึกษา ไปสู่สถานศึกษาที่เป็นแหล่งฝึกฝน

3. แนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

จากที่กล่าวมาเกี่ยวกับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามเอกสารวิชาการและงานวิจัยต่างๆ ตลอดถึงปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ถ่ายทอดโดยนักศึกษาที่ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแล้วเป็นกรณีศึกษา ผู้เขียนจึงขอเสนอแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาหรือแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยใช้ผลสรุปจากงานวิชาการและงานวิจัย ตลอดถึงจากข้อเสนอแนะของนักศึกษาที่ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแล้ว เป็นองค์ความรู้สำหรับดำเนินการในเรื่องนี้ให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ฝ่ายสถานศึกษาสำหรับสั่งสอนความรู้แก่นักศึกษา

ฝ่ายสถานศึกษาสำหรับสั่งสอนความรู้แก่นักศึกษา ได้แก่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และอาจารย์นิเทศก์ ต้องเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่บริหารจัดการและพัฒนาให้นักศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจจนสามารถออกไปฝึกสอนด้วยความกล้าหาญ อดทน และสง่างามในทางวิชาการ กล่าวคือ สถานศึกษาสำหรับอบรมความรู้แก่นักศึกษาต้องดำเนินการอย่างรอบคอบในทุกองค์ประกอบสำหรับการฝึกฝนนักศึกษา ได้แก่ การนำเข้า (Input) การปฏิบัติ (Process) ผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) ที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพทุกขั้นตอนจนสามารถทำให้นักศึกษาเป็นครูที่ดี มีคุณภาพและคุณธรรม ได้แก่ มีความรู้คู่คุณธรรมตามปรัชญาของคณะศึกษาศาสตร์นั่นเอง

2. ฝ่ายสถานศึกษาสำหรับฝึกประสบการณ์ของนักศึกษา

สำหรับฝ่ายสถานศึกษาสำหรับฝึกประสบการณ์ของนักศึกษา ได้แก่ โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพและครูพี่เลี้ยง ต้องทำหน้าที่เป็นแหล่งฝึกปฏิบัติ (Process) หรือฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนอย่างเคร่งครัด เข้มงวดกดขันให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ และมีความยืดหยุ่นอย่างเข้าใจ ตลอดจนดำเนินการจัดการฝึกฝนปฏิบัติให้มีประสบการณ์ในความเป็นครูที่ดีแก่นักศึกษา ส่วนอีกประการหนึ่งคือครูในโรงเรียนที่ทำหน้าที่เป็นครูพี่เลี้ยงต้องมีประสบการณ์ในการให้คำแนะนำ อบรมสั่งสอน และปกป้องดูแลนักศึกษาอย่างถูกต้อง เรียกว่าต้องมีพรหมวิหารธรรม 4 ประการ (ที.ม. 10/184/225) ประกอบไปด้วยเมตตา (ความรักใคร่) กรุณา (ความสงสาร) มุทิตา (ความยินดี) และอุเบกขา (ความวางเฉย)

4. บทสรุป

บทสรุปของบทความนี้ ผู้เขียนขอเริ่มด้วยผลวิจัยของแฉล้ม ลิ้มปิจักร์ (2559) เรื่องการเปรียบเทียบปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาวิทยาลัยครู กลุ่มนครหลวงที่มีภูมิหลังต่างกัน สรุปว่า “1. ภูมิหลังของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีภูมิลำเนาผู้ปกครองอยู่ในต่างจังหวัด คะแนนเฉลี่ยก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพสูงกว่า 2.51 ฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียนสหศึกษา ปฏิบัติงานตามขั้นตอนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพไม่ครบ 4 ขั้นตอน

อาจารย์นิเทศก์เข้านิเทศจำนวน 1-3 ครั้ง และครูพี่เลี้ยงเข้านิเทศมากกว่า 6 ครั้ง 2. ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ พบว่า นักศึกษาประสบปัญหาในระดับน้อยในข้อปัญหาส่วนใหญ่ ข้อปัญหาที่ประสบในระดับมาก ได้แก่ การเตรียมกิจกรรมและวิธีสอน สื่อการสอนของโรงเรียน การควบคุมชั้นเรียน จำนวนนักเรียนมากเกินไป ดูแลรับผิดชอบไม่ทั่วถึง และการสอบซ่อมนักเรียนที่ไม่ผ่านวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

3. การเปรียบเทียบปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาต่างกัน พบว่า 3.1 นักศึกษาเพศชายและเพศหญิง มีระดับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) ในเรื่องความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร สื่อการเรียนการสอนของโรงเรียน การปรับปรุงบุคลิกภาพ และการทำตนให้มีส่วนร่วมในชุมชน 3.2 นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาผู้ปกครองต่างกัน มีระดับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) ทุกข้อ 3.3 นักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพต่างกัน มีระดับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) ในเรื่องการควบคุมชั้นเรียน การสอบซ่อมนักเรียนและความสัมพันธ์กับบุคลากรอื่นๆ 3.4 นักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียนชายหรือหญิงล้วนและโรงเรียนสหศึกษา มีระดับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) ในเรื่องการขาดความรู้ในการนำเอาวิธีสอนแบบต่างๆ มาใช้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน และการควบคุมชั้นเรียน 3.5 นักศึกษาที่ผ่านขั้นตอนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่างกัน มีระดับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) ในเรื่องการเรียงลำดับเนื้อหาในบทเรียน การสรุปบทเรียน การสอนให้สัมพันธ์กับชีวิตจริง การทำเอกสารประกอบการสอน การปรับปรุงบุคลิกภาพ และสุขอนามัย 3.6 นักศึกษาที่อาจารย์นิเทศก์เข้านิเทศจำนวนครั้งต่างกัน มีระดับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) ในเรื่องการเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม การใช้ภาษา การใช้กระดานดำ และการปกครองชั้นเรียน 3.7 นักศึกษาที่ครูพี่เลี้ยงเข้ามานิเทศจำนวนครั้งต่างกัน มีระดับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) ในเรื่องการเตรียมการสอน การสรุปบทเรียน การวัดผลและประเมินผล การใช้คำพูด ภาษาและเสียง และความมั่นใจในตนเอง” ดังนั้น จึงสรุปเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย เป็นองค์ความรู้เชิงกระบวนการดังนี้

การนำเข้า (Input)	การปฏิบัติ (Process)	ผลผลิต (Output)	ผลลัพธ์ (Outcome)
- นักศึกษาศึกษา รายละเอียดเกี่ยวกับการ ปฏิบัติการสอนใน สถานศึกษา ดังนี้ 1. ชื่อรายวิชา 2. เนื้อหารายวิชา 3. วัตถุประสงค์ของ รายวิชา 4. ลักษณะวิชา 5. หลักการจัดวิชาการ ปฏิบัติการสอนใน สถานศึกษา	- การปฏิบัติงานของ นักศึกษา ประกอบด้วย การดำเนินการดังนี้ 1. บทบาทหน้าที่และแนว ปฏิบัติของนักศึกษาใน การฝึกปฏิบัติการสอนใน สถานศึกษา 2. แนวปฏิบัติของ นักศึกษาฝึกปฏิบัติการ สอนในสถานศึกษา 3. การปฏิบัติติดต่อ ผู้บริหารสถานศึกษา	- นักศึกษาประเมินผล การปฏิบัติการสอน ประกอบด้วย การ ปฏิบัติดังนี้ 1. การประเมินผลการ ปฏิบัติการสอนใน สถานศึกษา 2. จุดประสงค์ของการ ประเมินผลการ ปฏิบัติการสอน 3. แบบบการ ประเมินผลการ ปฏิบัติการสอนใน	- นักศึกษาจัดทำ รายงานการปฏิบัติการ สอน ประกอบด้วย โครงสร้างดังนี้ 1. เนื้อหา 2. รูปเล่ม 3. หน้าปก 4. สารบัญ 5. เล่มโครงการพัฒนา ผู้เรียน และวิจัยในชั้น เรียน 5. ปัจฉิมนิเทศ โดยส่ง เล่มรายงาน เล่ม

<p>6. ขั้นตอนการดำเนินงาน</p> <p>7. ภารกิจ การเป็น นักศึกษาปฏิบัติการสอน</p> <p>7.1 งาน นิเทศ การ ปฏิบัติการสอน</p> <p>7.2 การเลือกสถานศึกษา ปฏิบัติการสอน</p> <p>7.3 การลงเวลา ปฏิบัติงานและบันทึก กิจกรรมการปฏิบัติการ สอน</p> <p>7.4 รายงาน การ ปฏิบัติการสอน</p> <p>7.5 งานวิจัยในชั้นเรียน</p> <p>7.6 โครงการพัฒนา ผู้เรียน</p> <p>7.7 การจัดปายนิเทศ</p> <p>8. ปฐมนิเทศก่อนออก ปฏิบัติการสอน</p>	<p>4. การปฏิบัติตนต่อครูที่ เลี้ยง</p> <p>5. การปฏิบัติตนต่อครู อาจารย์และเจ้าหน้าที่ อื่นๆ ในสถานศึกษา</p> <p>6. การ ปฏิบัติ ตน ต่อ อาจารย์นิเทศก์</p> <p>7. การปฏิบัติตนในหน้าที่ ครู</p> <p>8. การปฏิบัติงาน</p> <p>9. ข้อปฏิบัติเมื่ออาจารย์ นิเทศก์ไปนิเทศ</p> <p>10. ข้อเสนอแนะในการ ปฏิบัติหน้าที่ของนักศึกษา ระหว่างปฏิบัติการสอน</p> <p>11. ข้อคิดที่นักศึกษาพึง ระลึกอยู่เสมอในการ ปฏิบัติหน้าที่ครู</p> <p>12. มัชฌิม นิเทศ เมื่อ ฝึกสอนเสร็จเทอมที่ 1</p>	<p>สถานศึกษา</p> <p>4. ผู้ประเมิน</p> <p>5. แนวทางการ ประเมิน</p> <p>6. เกณฑ์การประเมิน</p> <p>7. ภาระงาน ที่ นักศึกษาต้องนำเสนอ</p>	<p>โครงการ เล่มวิจัยในชั้น เรียน</p>
--	---	--	--------------------------------------

จากตารางข้างต้นนี้ จะเห็นถึงกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาภูมิพลราชวิทยาลัย บริการให้กับนักศึกษา โดยนักศึกษาที่เข้าสู่กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนี้แล้ว ย่อมจะเป็นครูที่ดีในวันนี้และวันข้างหน้าได้แน่นอน ดังจะเห็นได้จากความคาดหวังที่ประชาชนมีต่อครู/ อาจารย์ในนิตาโพลเรื่อง “ครู/อาจารย์และการศึกษาไทยในปัจจุบัน” ศูนย์สำรวจความคิดเห็น “นิตาโพล” สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) ระหว่างวันที่ 3-4 ตุลาคม 2561 พบว่า “ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 40.54 ระบุว่า ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี เช่น ตรงต่อเวลา พุดจาชัดเจน แสดงความคิดเห็นที่ ตรงไปตรงมา สุภาพเรียบร้อย ร้องลงมา ร้อยละ 34.42 ระบุว่า ตั้งใจถ่ายทอดวิชาการ ร้อยละ 31.80 ระบุว่า ซื่อสัตย์ ยุติธรรม ไม่มีอคติลำเอียงต่อลูกศิษย์ ร้อยละ 28.06 ระบุว่า รักและเข้าใจศิษย์เพื่อที่ศิษย์จะได้กล้า ปรึกษาในสิ่งต่าง ๆ ร้อยละ 24.09 ระบุว่า ส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนหาวิธีการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง มากขึ้น ร้อยละ 18.84 ระบุว่า ไม่ใช่อำนาจในทางที่ผิด เช่น พุดจาข่มขู่ ใช้คำพุดไม่สุภาพ เยาะหยันหรือดูถูก ผู้เรียน ร้อยละ 16.06 ระบุว่า ช่วยเหลือศิษย์โดยสังเกตความผิดปกติหรือข้อบกพร่องของศิษย์ และพร้อมให้ การช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงที ร้อยละ 0.87 ระบุอื่น ๆ ได้แก่ ไม่คาดหวังอะไรกับ “ครู/อาจารย์” ไทยใน ปัจจุบัน และร้อยละ 0.79 ไม่ระบุ/ไม่แน่ใจ” หากครู/อาจารย์ไม่สามารถเป็นไปตามความคาดหวังของ ประชาชนได้ ย่อมวิเคราะห้ได้ว่าเป็นผลสืบเนื่องมาจากกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั่นเอง ดังนั้น การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจึงนับว่าเป็นหัวใจที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคนให้เป็นครูและพัฒนาครูให้เป็น ยอดครู ดังจะเห็นได้จากพระนามของพระพุทธเจ้าที่ว่า สตถา เทวมนุสสานํ คือ ทรงเป็นครูของเทวดาและ มนุษย์ทั้งหลาย (ม.ม. 12/95/67)

บรรณานุกรม

- กัญชรส ปิ่นทอง. (2560). รายงานการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา โรงเรียนบ้านหนองเป็ด. นครปฐม : หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- กิตติวัฒน์ กล้าณรงค์. (2560). รายงานการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา โรงเรียนบ้านเขาช่อง. นครปฐม : หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2560). คู่มือการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- แฉล้ม ลิ้มปัจจุ. (2559). การเปรียบเทียบปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษาวิทยาลัยครูกลุ่มนครหลวงที่มีภูมิหลังต่างกัน. <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/18240>. เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2561.
- ชัชฎาภรณ์ หงษ์นวล. (2561). ปัจจัยนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. <https://www.gotoknow.org/posts/465845>. เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2561.
- ชัยพร ดีกร. (2561). การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ชั้นการฝึกสอน. <http://rruteachers.blogspot.com/2011/02/>. เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2561.
- ประวีณา เอี่ยมยี่สุ่น. (2559). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ครั้งที่ 1 (1st RUSCON) วันที่ 22 มิถุนายน 2559.
- พรรณราย เทียมทัน และ อนุวัติ คุณแก้ว. (2554). การพัฒนารูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2554.
- พระเชมรินทร์ เขมจิตโต (นนทจิตร). (2560). รายงานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โรงเรียนวัดช่างเหล็ก. นครปฐม : หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2556). พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล. นครปฐม : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ยลดา ประเสริฐพงษ์. (2560). รายงานการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย. นครปฐม : หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สโรชา คล้ายพันธุ์. (2557). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 เดือนตุลาคม 2556 - มีนาคม 2557.
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า). (2561). ครู/อาจารย์และการศึกษาไทยในปัจจุบัน. <http://nidapoll.nida.ac.th/>. เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2561.
- สุวรรณหา ภมรกุล. (2560). รายงานการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา โรงเรียนบ้านเขาช่อง. นครปฐม : หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- อรัญชัย ปัญหา. (2560). รายงานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โรงเรียนวัดศาลวัน. นครปฐม : หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.